

є дуже важливою для інституту сім'ї, основною метою якого є захист родинного благополуччя і майнових інтересів родини.

Зважаючи на те, що дана категорія справ відноситься до окремого провадження, то виникає перш за все необхідність судової констатації наявності юридичного факту, тому важливе значення має встановлення переліку всіх обставин, які складають предмет доказування. Наявність достатнього, повного обсягу фактів в справі є необхідних для неупередженого, обґрунтованого винесення правильного рішення по справі.

Список використаних джерел

1. Васильєва-Шаламова Ж. Підстави обмеження цивільної дієздатності фізичної особи та доказування їх наявності в цивільному судочинстві // Національний юридический журнал: теорія і практика. 2015. С. 81-84.
2. Фаткуллин Ф. Н. Общие проблемы процессуального доказывания / Ф. Н. Фаткуллин ; науч. ред.: Абрах Я. С. – 2-е изд., доп. – Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1976. – 206 с.
3. Ясинок М. М. Особливості окремого провадження у цивільному процесуальному праві України (теоретико-правовий аспект): Монографія. – К.: Алерта, 2014. – 385 с.

ЯПІЦЬКА І. А.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного процесу, кандидат юридичних наук

НОВАЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ ОПІКИ ТА ПІКЛУВАННЯ У ФРАНЦІЇ

Влаштування дітей-сиріт і дітей, які залишилися без піклування батьків, є одним з основних викликів нашого часу. Міжнародний та український досвід, демонструють наявність різноманітних наукових концепцій можливих шляхів влаштування дітей даної категорії. Законодавство України та багатьох європейських країн в історичному аспекті досить близькі у регулюванні правовідносин з опіки та піклування, як форми влаштування дітей. Це обумовлено тим, що джерело такого регулювання ґрунтувалося на нормах римського права. Разом з тим, з урахуванням політичного, соціального, економічного розвитку різних держав норми законодавства про опіку та піклування були трансформовані.

Основною структурою захисту дитини у Франції є сім'я, в якій вона народилася й повинна мати можливість розвиватись. Французьке законодавство й більшість фахівців виступають за максимально тривале

перебування дитини в кровній сім'ї. Навіть коли виникає гостра необхідність переміщення дитини в прийомну сім'ю через виникнення небезпеки для неї, вважається за необхідне підтримувати зв'язок дитини з кровними родичами.

Опіка та піклування у Франції виступає як інститут охорони прав неповнолітніх. Охорона особистих і майнових прав неповнолітніх здійснюється комплексом заходів, що утворюють інститут опіки. Загалом у праві країни континентальної Європи опіка призначається щодо неповнолітніх дітей, які втратили батьків, якщо батьки позбавлені батьківських прав або дієздатності і не можуть представляти неповнолітнього в майнових та особистих немайнових відносинах, якщо здоров'я, безпека чи моральність неемансипованої неповнолітньої особи знаходяться в небезпеці, або якщо умови її виховання серйозно скомпрометовані, якщо на цього не поширюється батьківська турбота. Всі правові норми про опіку розміщені в цивільному кодексі Франції [1].

У другій половині XX ст. інститут опіки у Франції набув досить значних змін: в тексті кодексу були внесені істотні поправки та доповнення. При цьому значну частину норм про опіку, що знаходяться в даний час у ФЦК становлять положення публічно-правового характеру.

Треба вказати, що відповідно до ФЦК (ст. 388) неповнолітньою визнається фізична особа будь-якої статі, яка ще не досягла віку вісімнадцяти років.

Статтею 43 закону n° 2016–297 від 14 березня 2016 року щодо захисту дітей [2] цю статтю було доповнено трьома пунктами, які стосувались, зокрема, застосування окремих методів (рентгенологічне дослідження кісток, оцінка віку з огляду пубертатного розвитку первинних і вторинних статевих ознак) для визначення віку дитини при відсутності дійсних документів, що засвідчують особу. В статті зазначено, що рентгенологічний метод дослідження може бути використаний лише за рішення суду і за наявності згоди особи. Результати таких досліджень, які повинні бути вказані в межах похибки, не можуть бути використані для визначення віку самостійно, якщо особа є неповнолітньою. Сумнів повинен приносити користь людині.

Слід звернути увагу на те, що загалом у відповідності до нового закону 2016–297, який спрямований на зміцнення і вдосконалення закону № 2007–293 від 5 березня 2007 року [3] щодо реформи захисту дітей, зазнали реформування основні три напрямки охорони дитинства у Франції: покращення національного та місцевого управління захисту дитинства, безпечний шлях дитини в сфері захисту дітей, а також адаптація статусу прийомної дитини в довгостроковій перспективі [4]. Законом 2016–297 (ст. 1) було створено Національну раду з захисту дітей (CNPE) у Французькій республіці.

Відповідно до статті 17 Наказу № 2015–1288 від 15 жовтня 2015 року [5], з 1 січня 2016 року набула чинності ст. 388–1-1 ФЦК, яка містить

норму, відповідно до якої неповнолітнього у всіх актах цивільного життя, за винятком випадків, коли законом вимагається неповнолітньому діяти самостійно, представляє законний адміністратор.

На сьогодні у Франції закон розрізняє акти розпорядження і адміністративних дій над майном неповнолітнього. Акти адміністративних (управлінських) дій не становлять невиправданого ризику для спадщини і не змінюють її природу. Один або інший з батьків або обидва з батьків можуть виконувати адміністративні дії без необхідності отримати дозвіл органу опіки судді. З 1 січня 2016 року, батько й мати можуть виконувати всі акти розпорядження майном неповнолітнього (ст. 388–1-1 ФЦК). Дозвіл опікунського суду необхідно, однак: в разі розбіжностей між батьками, для цілого ряду актів вибуття, встановлених законом.

Серед актів положення, що вимагає дозволу органу опіки судді: отримання кредиту від імені неповнолітнього, відмова від права або нерухомості тощо.

У випадках, коли у ході будь-якого судового розгляду, інтереси неповнолітнього вступають у конфлікт з його законними представниками, суддя у справах опіки відповідно до статті 383 ФЦК призначає спеціального управителя (адміністратора) для представлення неповнолітнього (ст. 388–2). Законом n° 2016–297 від 14 березня 2016 року щодо захисту дітей ст. 388–2 було доповнено пунктом такого змісту: «У рамках процедури освітньої допомоги, спеціальний адміністратор, який призначається відповідно до частини першої цієї статті, повинен бути незалежним від фізичної або юридичної особи, яка представляє неповнолітнього, якщо така є».

Суддя у справах опіки та прокурор здійснюють загальний нагляд. Передбачається, що законні управителі, опікуни та інші опікунські органи повинні відповідати своїм функціям і надавати судді та прокурору всю необхідну інформацію. У випадку невиконання відповідних вимог щодо цих органів суддя може прийняти відповідні рішення з встановленням штрафів у відповідності до французького законодавства.

Опіка встановлюється тоді, коли батько і мати померли або позбавлені здійснення батьківських прав (ст. 390 ФЦК). Крім того, вона може встановлюватись відносно дитини, походження якої не встановлено. Разом з тим, в кодексі зазначається, що це не повинно впливати на конкретні закони, що регулюють службу соціальної допомоги для дітей.

Відповідно до нової редакції ст. 392 ФЦК, якщо дитина приходить, щоб бути визнаною одним з його батьків після відкриття опіки, суддя опіки може на прохання батька, вирішити замінити законну адміністрацію опіки.

Без шкоди для положень статті 392, опіка закінчується емансипацією неповнолітнього або за віком. Вона також закінчується в разі смерті особи (ст. 393 ФЦК).

Ст.ст. 395, 396 ФІК передбачають вимоги до особи опікуна та його діяльності. У ст. 397 зазначено, що саме сімейна рада приймає рішення про зняття й заміну опікунів, а суд опікується самою сімейною радою. Суддя може, якщо він вважає за необхідне, вжити забезпечувальних заходів в інтересах неповнолітнього.

Відповідно до ст. 398 ФІК навіть якщо є заповідальний опікун, опіка встановлюється на сімейній раді. Сімейна рада складається з принаймні чотирьох членів, в тому числі опікуна і наглядового опікуна, але не судді (ч. 2 ст. 399 ФІК). Членами сімейної ради можуть бути батьки та родичі батька та матері неповнолітньої й будь-яка людина, що проживає у Франції або за кордоном і проявляє інтерес до дитини.

Сімейна рада функціонує під головуванням судді по справах опіки. Її рішення приймаються шляхом голосування членів. Опікун або опікун-спостерігач не приймають участі в голосуванні. Рішення сімейної ради є недійсним у разі встановлення шахрайства, обману або при упушенні суттєвих формальностей (ч. 1 ст. 402 ФІК).

Особисте право вибрати опікуна, з родичів або сторонніх осіб, належить лише тому з батьків, хто помер останнім, якщо він до дня своєї смерті здійснював законне управління або опікунство. Це право може бути здійснено лише у формі заповіту або спеціальної заяви у присутності нотаріуса. Опікун, призначений батьком чи матір'ю не зобов'язаний приймати опіку (ст. 403 ФІК).

Якщо опіка залишається вакантною, опікунський суд повинен звернутися до відповідного державного органу для соціальної допомоги дітям. В цьому випадку, наглядова рада не має ні родини, ні опікуна-спостерігача (ст. 411).

Проведений аналіз досвіду законодавчого регулювання інституту опіки та піклування у Франції дає підстави для висновку про можливість запозичення позитивних напрацювань в означеній сфері для застосування в українському правовому просторі. Цікавим для аналізу слід розглядати інститут сімейної ради.

Список використаних джерел

1. Code civil [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070721>
2. LOI n° 2016- 297 du 14 mars 2016 relative a la protection de l'enfant [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexteArticle.do?sessionId=2F563493CA7AB3121C5A40CDB38AA25B.tpdila10v_3?cidTexte=JORFTEXT000032205234&idArticle=LEGIARTI000032205892&dateTexte=20160316
3. Loi n° 2007- 308 du 5 mars 2007 portant réforme de la protection juridique des majeur [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?sessionId=980F21CE70B335471D4515E90D72E2E4.tpdila10v_3?cidTexte=JORFTEXT000000430707&dateTexte=20070308

4. Protection de l'enfant: les nouvelles dispositions issues de la loi n°2016-297 du 14 mars 2016 relative à la protection de l'enfant [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://oned.gouv.fr/system/files/publication/20160315_notedactu_loipe.pdf
5. Ordonnance n° 2015-1288 du 15 octobre 2015 portant simplification et modernisation du droit de la famille [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexteArticle.do;jsessionid=2F563493CA7AB3121C5A40CDB38AA25B.tpdila10v_3?cidTexte=JORFTEXT000031319729&idArticle=LEGIARTI000031322338&dateTexte=20151016